

Is vernatting een effectieve maatregel voor het herstel van natte, schrale graslanden?

E.P.A.G. Schouwenberg, J.E.M. van Mierlo &
D. van der Hoek

Natte schrale graslanden zijn als gevolg van verdroging en eutrofiëring sterk in oppervlakte en kwaliteit teruggelopen. In dit artikel zal de effectiviteit van een tweetal herstelmaatregelen, nl. conservering van

neerslagwater en conservering van oppervlaktewater en kwaliteit teruggelopen. In dit artikel zal de effectiviteit van een tweetal herstelmaatregelen, nl. conservering van

landbouwkundige percelen te regenereren. Het is hierbij de vraag in hoeverre de typische abiotische omstandigheden, zoals een hoge grondwaterstand in het groeiseizoen en een beperkte beschikbaarheid van nutriënten, kunnen worden hersteld.

Vernatting kan op een aantal manieren worden gerealiseerd: conservering van neerslagwater, conservering van aangevoerd grondwater, inlaat van oppervlaktewater en verlaging van het maai-veld (afplaggen). Het conserveren van neerslagwater kan relatief eenvoudig bereikt worden (nl. door omdaking of af-damming van afvoersloten), maar kan mogelijk tot verzuring van de bodem leiden. Voor de aanvoer en conservering van kalkrijk grondwater is naast de aanleg van een kade bijvoorbeeld het slaan van een bron noodzakelijk. Inlaat en conservering van oppervlaktewater biedt meestal geen perspectief, daar de voedselrijkdom van het water leidt tot eutrofiëring en verzuiging van de vegetatie. Afplaggen is een zeer ingrijpende, maar veelbelovende maatregel. Beide laatste maatregelen worden hier niet verder besproken.

Om de effectiviteit van de twee eerst genoemde maatregelen ten opzichte van de doelstellingen van herstel en ontwikkeling te toetsen, zijn in 1990 in twee gebieden gegevens omtrent grondwaterstanden, grondwaterkwaliteit, bo-

worden door meer algemeen voorkomende kruiden en grassen (Grootjans, 1985; Van Wirdum & Van Dam, 1984).

Maatregelen

Om de natte, schrale graslandvegetaties te herstellen moeten maatregelen ter bestrijding van verdroging genomen worden. In het Nationaal Milieubeleidsplan en het Natuurbeleidsplan wordt gepleit voor brongerichte maatregelen, zoals optimalisatie van grondwateronttrekkingen en het instellen van bufferzones rond bedreigde gebieden. In de meeste door verdroging getroffen gebieden zijn echter ook op korte termijn effectgerichte maatregelen noodzakelijk, zoals waterconservering. Verwacht wordt dat in deze situaties vernatting zal leiden tot een verhoging van de grondwaterstand waardoor de minerali-

wacht wordt dat in deze situaties vernatting zal leiden tot een verhoging van de grondwaterstand waardoor de minerali-

sterk
fecti
neer

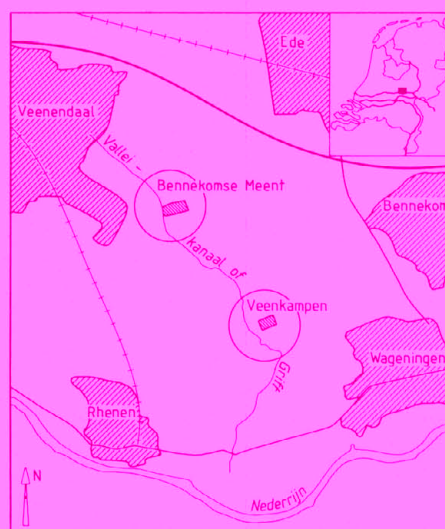

Fig. 1. De ligging van de onderzoeksgebieden, de Bennekomse Meent en de Veenkampen in de Gelderse Vallei. Location of the research sites, Bennekomse Meent and Veenkampen in the Gelderse Vallei.

De totale oppervlakte aan natte, schrale graslandvegetaties, waaronder blauwgraslanden, is deze eeuw sterk afgenomen. Intensivering van de landbouw met name de daarmee gepaard gaande ontwatering en bemesting, is hiervoor de belangrijkste oorzaak. De nog resterende blauwgraslanden zijn in meer of mindere mate onderhevig aan verdroging en/of diepe grondwateronttrekking, resp. in hun directe omgeving op grotere afstand.

Verdroging in natte ecosystemen leidt onder andere tot een betere luchting van de bodem, met als gevolg een versnelde mineralisatie. Dit resulteert in het algemeen in een hoge nutriëntenaanbod. In kwelgebieden kan een afname van de hoeveelheid kwelwater gepaard met een toename van de invloed van (zuur) neerslag op oppervlaktewater. Hierdoor neemt de natuurlijke buffering tegen verzuring en eutrofiëring van het systeem af. Door verdroging en verandering van grondwaterkwaliteit leiden tot een verhoogde nutriëntenaanbod en tot het verdwijnen van andere specifieke eigenschappen van de standplaats. Hierdoor verschuiven concurrentieverhoudingen tussen plantesoorten zodanig dat de kenmerkende soorten van de natte, schrale graslandstandigheden verdwijnen en vervangen worden door meer algemeen voorkomende kruiden en grassen (Grootjans, 1985; Van Wirdum & Van Dam, 1984).

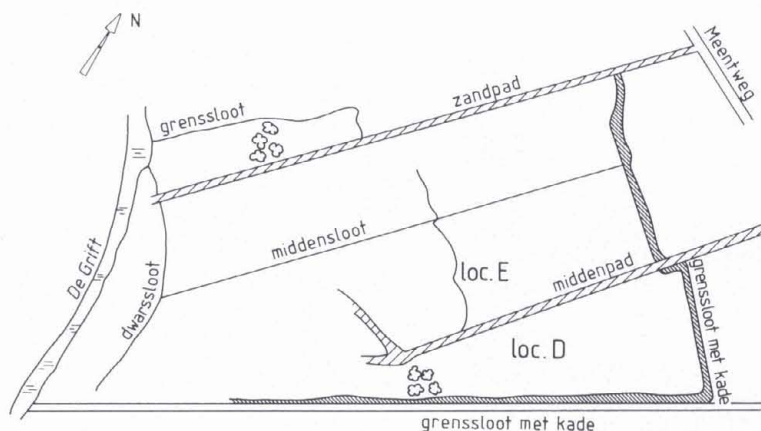

Fig. 2. Overzicht van de Bennekomse Meent en onderzoekslocaties.
Bennekomse Meent with research sites.
Groundwaterstanden / Groundwater levels.
Loc. D: winter 0 cm -mv; zomer 70 cm -mv.
Loc. E: winter 0 cm -mv; zomer 40 cm -mv.

demkwaliteit en vegetatiesamenstelling verzameld.

Proefterreinen

De proefterreinen, de Bennekomse Meent en de Veenkampen, zijn beide gelegen in het zuidelijk deel van de Gelderse Vallei (fig. 1). Beide gebieden maakten oorspronkelijk deel uit van uitgestrekte, plaatselijk orchideeënrijke blauwgraslanden. In het kader van een ruilverkaveling werd in de Veenkampen het landbouwkundig gebruik rond 1950 geïntensifieerd, terwijl het extensieve hooilandbeheer in het reservaat de Bennekomse Meent behouden is gebleven.

Bennekomse Meent

De Bennekomse Meent is ca 14 ha groot (fig. 2); 20% van het oppervlak wordt ingenomen door een blauwgraslandvegetatie behorende tot de associatie van Spaanse ruiter en Pijpestrootje (*Cirsio-Molinietum*). De vegetatie wordt jaarlijks in augustus gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd. De bodem bestaat uit een veenlaag van 40 tot 80 cm dikte op dekzand. Relatief kalkrijk grondwater, afkomstig van de regionale kwelstroom vanaf het Veluwemassief, dringt in meer of mindere mate door tot in de wortelzone (Van der Hoek & Van der Schaaf, 1988).

Sinds het begin van de jaren '70 is pleksgewijs een verruiging van de blauwgraslandvegetatie geconstateerd. Als oorzaken hiervan kunnen verdroging en de daaropvolgende eutrofiëring gegeven worden. De verdroging is het gevolg van ontwatering in omliggende graslanden en van een afname van de regionale

kwelstroom (Van der Hoek & Van der Schaaf, 1988). Alleen in het centrale deel van het reservaat (locatie E) is nauwelijks verdroging opgetreden waardoor de oorspronkelijke blauwgraslandvegetatie nog aanwezig is. De kwel is hier relatief sterk en er is enige afwatering mogelijk door het voorkomen van ondiepe greppels. Om verdroging van het reservaat met name in het zuidoostelijk deel (locatie D) tegen te gaan en zodoende de natte graslandvegetaties te behouden is in 1976 een kade aangelegd, zodat in de winter neerslagwater opgespaard wordt (foto 1).

De vegetatie op locatie E bestaat uit onder andere Pijpestrootje (*Molinia caerulea*), Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*), Blauwe zegge (*Carex panicea*), Schapegras (*Festuca ovina*), Blonde zegge (*Carex hostiana*), Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*) en Blauwe knoop (*Succisa pratensis*). Op locatie D is een ruigere vegetatie aanwezig, voornamelijk bestaande uit Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*), Moeraslathyrus (*Lathyrus palustris*), Zwarte zegge (*Carex nigra*), Tweerijige zegge (*Carex disticha*), Dotterbloem (*Caltha palustris*) en pleksgewijs Hennegrass (*Calamagrostis canescens*) en Scherpe zegge (*Carex acuta*) (foto 2).

Veenkampen

In het proefcomplex 'De Veenkampen' worden de mogelijkheden onderzocht om op voormalig intensief beheerde graslandpercelen te komen tot een regeneratie van de verdwenen natte schrale graslandvegetaties. De Veenkampen is ca 13 ha groot (fig. 3). De bodem be-

staat uit een sterk humeuze kleilaag van ca 50 cm dikte op veen. Sinds 1978 heeft geen bemesting meer plaatsgevonden en wordt een verschralend beheer gevoerd, waarbij de vegetatie twee maal per jaar wordt gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.

De afwatering in de afdelingen A en B is door de aanleg van kaden en stuwen in 1986 beperkt. In A wordt tevens kalkrijk grondwater afkomstig van 50 m diepte door middel van drains op 30 cm onder maaiveld ingelaten.

In afdeling A is een toename in de frequentie van voorkomen van vochtminnende soorten als Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*), Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*), Geknikte vossestaart (*Alopecurus geniculatus*), Ruw beemdgras (*Poa trivialis*) en Fioringras (*Agrostis stolonifera*) geconstateerd. In afdeling C nemen Kruipende boterbloem en Fioringras af en is er een toename van Grote vossestaart (*Alopecurus pratensis*) (Altena & Oomes, 1991). De ontwikkeling van de vegetatie in afdeling B komt sterk overeen met die in afdeling C.

Fig. 3. Overzicht van de onderzochte afdelingen in de Veenkampen.
The researched compartments in Veenkampen.

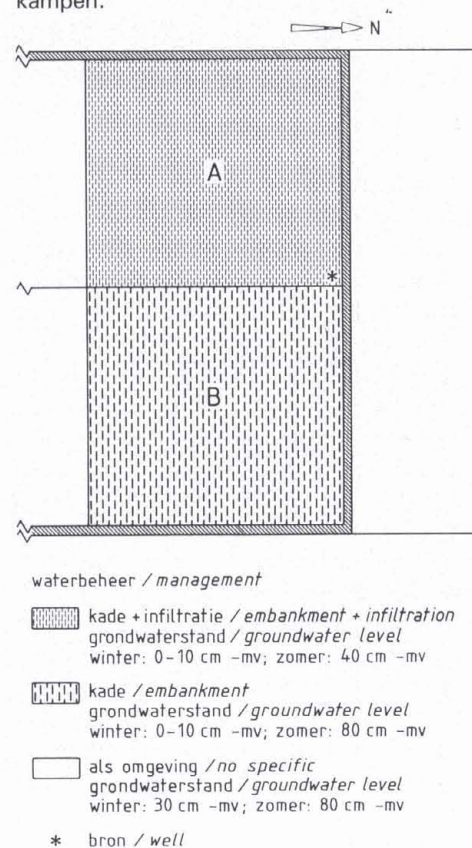

Foto 1. Wintersituatie in de Bennekomse Meent (locatie D) ten gevolge van conserveren van neerslagwater.
Site D in the Bennekomse Meent in the winter.

Foto 2. Zomersituatie in de Bennekomse Meent (locatie D).
Site D in the Bennekomse Meent in the summer.

Onderzoeksmethoden

Om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de maatregelen is de grondwaterkwaliteit in de wortelzone onderzocht en zijn in het najaar van 1990 bodemonsters genomen die volgens standaardmethoden werden geanalyseerd (Houba et al., 1988). De volgende bodemkundige parameters zijn bepaald: pH-KCl, basenverzadiging, totaal C-gehalte, totaal N- en P-gehalte en de beschikbaarheid van N en P. Om rekening te houden met het micro-reliëf is in de Bennekomse Meent op twee hoogte-niveaus bemonsterd; het hoogteverschil bedraagt slechts 10 cm. Daar de maatregelen in dit terrein relatief lang geleden zijn uitgevoerd, is om na te gaan hoe diep de invloed van het neerslagwater in de bodem is doorgedrongen, op twee diepten (0-5 cm -mv en 15-20 cm -mv) gemonsterd. In de Veenkampen zijn de

bodemonsters op één diepte genomen, nl. 0-5 cm -mv.

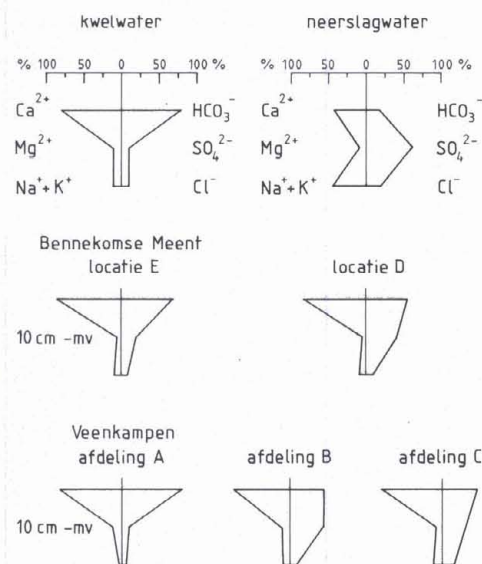
De gevonden waarden van de bodemonsters werden statistisch bewerkt m.b.v. de Mann-Whitney U-test ($\alpha < 0,05$).

Resultaten

Bennekomse Meent

De fluctuaties in de grondwaterstanden op locatie D (fig. 2) zijn groot; door grondwateronttrekkingen en ten gevolge van het conserveren van neerslagwater is de stijghoogte van het diepe grondwater afgenomen en reikt niet meer tot in de wortelzone. Dit blijkt ook uit de grondwaterkwaliteit (fig. 4). Bij locatie D is de invloed van het neerslagwater terug te vinden in het relatief hoge aandeel SO_4^{2-} ten opzichte van locatie E. Op locatie E wordt door het hele profiel kwelwater aangetroffen (relatief hoog

Fig. 4. De gemiddelde chemische samenstelling van het grondwater, weergegeven in Stiff-diagrammen, voor de Bennekomse Meent over de periode 1986-1988 en voor de Veenkampen over de periode 1988-1990 (wintersituatie). Tevens staat een indicatie gegeven van de chemische samenstelling van kwel- en neerslagwater. The mean chemical composition of groundwater, represented as Stiff-diagrams, for Bennekomse Meent from 1986 to 1988, and for Veenkampen from 1988 to 1990. The chemical composition of seepage- ('kwelwater') and precipitation ('neerslagwater') water is indicated.

gehalte aan HCO_3^-). Op locatie D komt de invloed van voormalige kwel alleen op grotere diepte voor.

De pH-KCl van de bovengrond was zowel op locatie E als op locatie D lager dan die van de ondergrond (fig. 5). Door de conservering van neerslagwater treedt er op locatie D een 'extra' verzuring op van de bovengrond. Bij D werd op de lagere terreindelen een significant lagere pH gevonden dan op hoger gelegen plaatsen. Ook het pH-verschil tussen boven- en ondergrond op de lage delen is mogelijk groter dan op de hoge delen. Oorzaak hiervan kan zijn dat op de lagere gedeelten het neerslagwater eerder en langer blijft staan. Bij E daarentegen lijkt het dat juist op de hogere delen een groter verschil tussen de pH-waarden van boven- en ondergrond aanwezig is. In de lagere delen reikt de invloed van de kwel nog tot bovenin de bodem, terwijl dit op de hogere delen niet het geval is. In de hogere delen vindt vorming van een kleine, lokale neerslaglens plaats.

Op de lage delen van locatie D werd een lagere beschikbaarheid van

stikstof geconstateerd dan op de hogere delen, als gevolg van een geremde mineralisatie. Deze remming van de mineralisatie kwam ook tot uiting in een hoger organisch stofgehalte.

Fosfaat was op beide locaties nauwelijks beschikbaar; in de diepe monsters werd zelfs helemaal geen beschikbaar fosfaat gevonden.

De vegetatie op locatie D kenmerkt zich door de aanwezigheid van meer vocht- en stikstofminnende soorten dan op locatie E. Dit is gerelateerd aan de dynamische hydrologische omstandigheden: langdurige inundatie wordt gevolgd door een korte droge periode in de zomer met een sterke mineralisatie. De gevonden soorten kenmerken zich door een zeer snelle groei gedurende een korte periode. Conservering van neerslagwater heeft niet geleid tot een herstel van een blauwgraslandvegetatie of voor deze vegetatie kenmerkende abiotische omstandigheden.

Veenkampen

Door het conserveren van water is in de afdelingen A en B (fig. 3) de kwel die in de ondergrond nog aanwezig was, vervangen door algehele inzijging. De kwaliteit van het water in de wortelzone wordt daarom bepaald door de samenstelling van het geconserveerde water. De inlaat van diep grondwater op 30 cm -mv zorgt in afdeling A, ondanks het opsparen van regenwater door de omkading, voor een verzadiging met kalkrijk water tot bovenin de bodem (fig. 4). In afdeling B en in mindere mate in afdeling C is het aandeel van SO_4^{2-} groter. In afdeling B wordt door de verminderde afwatering ten gevolge van de omkading neerslagwater langer vastgehouden.

De pH-KCl van de bodem in de afdelingen A en B vertoonde ten opzichte van de uitgangssituatie (afdeling C) geen verschil (fig. 6). De pH-waarden van afdeling C lagen tussen die van afdeling A en B. De afdelingen A en B gaven onderling wel een significant verschil: in afdeling A werd een hogere pH-KCl gevonden dan in afdeling B. In A werd tevens een significant hogere calciumbezetting van het adsorptiecomplex vastgesteld ten opzichte van de afdelingen B en C. Geconcludeerd kan worden dat de buffercapaciteit van de bodem in afdeling A toeneemt als gevolg van het conserveren van aangevoerd grondwater.

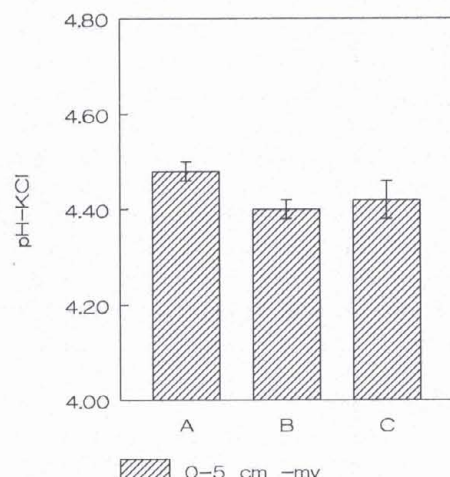
In afdeling A vindt een ophoping van organisch materiaal plaats. De beschikbaarheid van N is hier het laagst, terwijl de beschikbaarheid van P lijkt af te nemen.

Discussie

Om de effectiviteit van een maatregel ter vernatting vast te stellen is het van belang na te gaan in welke mate de gewenste grondwaterstand gerealiseerd wordt en wat de kwaliteit van het water in de wortelzone is. In de Bennekomse Meent heeft het conserveren van neerslagwater tot nadeel dat de grondwaterstand in de zomer toch nog wegzakt tot 70 cm -mv en in de winter de eventuele kwel minder hoog in het bodemprofiel doordringt. Hierdoor vindt in de zomer een sterke mineralisatie plaats en is de beschikbaarheid van stikstof hoog.

Ook de kwaliteit van het neerslagwater heeft een ongunstige werking. Er treedt een verzuring van de bovengrond op, waardoor de buffercapaciteit van het systeem, die hier door een hoog orga-

Fig. 6. De pH-KCl (gemiddelde en standaardfout) in de bodemonsters van de afdelingen A, B en C in de Veenkampen. The mean pH-KCl and standard error of the ground samples at the compartments A, B and C of Veenkampen.

nisch stofgehalte groot is, wordt aangetaast. Momenteel is de pH en het calciumgehalte nog voldoende hoog, waardoor fosfaat niet of nauwelijks beschikbaar komt, maar vastgelegd is als calciumfosfaat ($\text{pH-H}_2\text{O} > 6$) (Grootjans, 1975; Steenvoorden & Oosterom, 1973). Bij een verdere daling van de pH zal meer fosfaat beschikbaar komen. Daar fosfaat het beperkend nutriënt is voor blauwgraslandvegetaties (Egloff, 1983; Pegtel, 1983; Van Mierlo, 1990), zal dit uiteindelijk leiden tot een verdergaande verzuuring van de vegetatie. Hoogopgaande, snelgroeiende soorten, zoals Moerasspirea en Zwarte zegge, zullen de langzaamgroeiende blauwgraslandsoorten, zoals Blauwe zegge, blijvend verdringen. Op locatie E in de Bennekomse Meent, waar de kwelstroom wel doordringt tot bovenin de wortelzone, kan de blauwgraslandvegetatie zich handhaven.

Ook op de Veenkampen zakt het grondwater bij conservering van neerslagwater in de zomer diep weg (80 cm -mv). Bij de conservering van permanent aangevoerd grondwater in afdeling A wordt wel een relatief hoge grondwaterstand in de zomer gerealiseerd. Bovendien worden door het gebruik van kalkhoudend grondwater gunstige bodemchemische condities gecreëerd voor de ontwikkeling van natte, schrale graslandvegetaties. Effecten van deze maatregelen zijn nog niet zichtbaar in de soortensamenstelling van de vegetatie, maar wel al in de aard en het verloop van bodemchemische processen. Dit

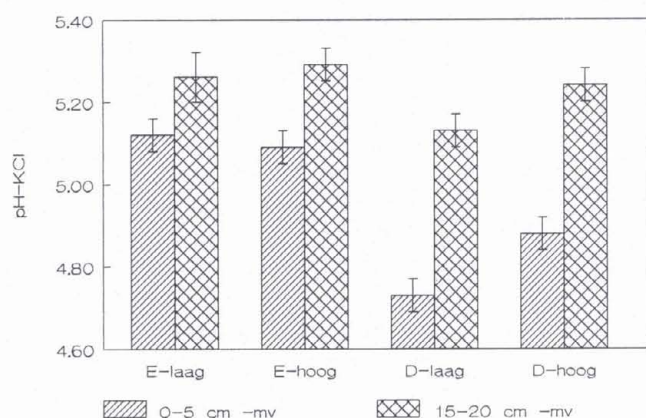
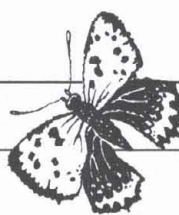

Fig. 5. De pH-KCl (gemiddelde en standaardfout) in de Bennekomse Meent. De pH-KCl is bepaald aan ondiepe en diepe bodemonsters op laaggelegen (laag) en hooggelegen (hoog) monsterplaatsen binnen locatie D en locatie E. The mean pH-KCl and standard error of the ground samples for Bennekomse Meent at the sites D and E.

hangt samen met het feit dat de hydrologische regimes pas in 1986 zijn ingesteld. Het lijkt er echter op dat door middel van natuurtechnische maatregelen de voedselarme condities niet op korte termijn zijn te herstellen. De grondwaterstand in de zomer in afdeling A lijkt voor deze kleiige bodem niet hoog genoeg om de beschikbaarheid van nutriënten op jaarbasis voldoende te verlagen. De oorspronkelijke voedselarme condities zijn alleen te verkrijgen door de huidige bovengrond van humeuze klei — voorheen kleiig veen — af te voeren (plaggen) in combinatie met het conserveren van kalkhoudend grondwater.

Conclusies

Uit deze studie in de Bennekomse Meent en de Veenkampen blijkt dat de maatregel conservering van neerslagwater als nadeel heeft dat de grondwaterstand in de zomer te diep wegzakt en dat mede door verzuring de beschikbaarheid van nutriënten toeneemt.

Vernatting d.m.v. conservering van aangevoerd grondwater is een effectievere maatregel om verdroging van de blauwgrasland-vegetatie tegen te gaan of om natte, schrale graslanden te ontwikkelen. Hiertoe kan het beste de natuurlijke kwelstroom hersteld worden door broningerichte maatregelen, zoals optimalisatie van grondwateronttrekkingen. Aanvoeren van diep grondwater d.m.v. een al dan niet kunstmatige bron biedt voorlopig perspectief, vooral wanneer tevens ondiepe greppels worden aangebracht zodat veel neerslagwater kan worden afgevoerd.

Literatuur

- Altena, H.J. & M.J.M. Oomes, 1991. Leidt een verschrallend graslandbeheer tot de ontwikkeling van soortenrijke graslanden? *De Levende Natuur* 92(3): 77-82.
- Egloff, T., 1983. Der Phosphor als primär limitierender Nährstoff in Streuwiesen (Molinion), Düngungsexperiment im unteren Reusstal. *Berichte des Geobotanischen Institutes der Eidg. Techn. Hochschule, Stiftung Rübel (Zürich)* 50: 119-148.
- Grootjans, A.P., 1975. De invloed van grondwaterstandsaling op de vegetatie in natuurgebieden. Rapport P.P.D. Drenthe.
- Grootjans, A.P., 1985. Changes of ground-water regime in wet meadows. Proefschrift, Rijksuniversiteit Groningen.
- Hoek, D. van der & S. van der Schaaf, 1988. The influence of waterlevel management and groundwater quality on vegetation develop-

ment in a small nature reserve in the southern Gelderse Vallei (The Netherlands). *Agricultural Water Management* 14: 423-437.

Houba, V.J.G., J.J. van der Lee, I. Novozamsky & I. Wallinga, 1988. Soil and plant analysis, a series of syllabi, part 5: Soil analyses procedures. Vakgroep Bodemkunde en Plantevoeding, Landbouwniversiteit Wageningen.

Mierlo, J.E.M. van, 1990. De respons van een blauwgraslandvegetatie op de toename van de beschikbaarheid van N- en P-nutriënten. Intern rapport, Vakgroep Natuurbeheer, Landbouwniversiteit Wageningen.

Pegtél, D., 1983. Ecological aspects of a nutrient deficient wet grassland. *Verhandlungen der Gesellschaft für Ökologie (Mainz)* 1981) Band X: 217-228.

Steenvoorden, J. & H.P. Oosterom, 1973. Stikstof, fosfaat en organisch materiaal in het grond- en in oppervlaktewater van enkele gebieden. *Cultuurtechnisch tijdschrift* 6: 231-249.

Wirdum, G. van & D. van Dam, 1984. Bepaling belangrijkste standplaatsfactoren. SWNBL Standplaats en plant, rapport 1. Utrecht.

Summary

Can wet meadow vegetations be restored by water conservation?

Wet meadow vegetations are scarce in The Netherlands nowadays. They are only found in nature reserves as in the Bennekomse Meent. A degradation of the vegetation was found here, due to changes in groundwater quantity as well as quality. An embankment was constructed around the southeastern part of this reserve for preservation and restoration. Here, conservation of precipitation water resulted in soil acidification, higher nutrient availability and further degradation of the vegetation.

Effects of conservation of water on redevelopment of species rich, low productive vegetations was tested in the Veenkampen. Inlet and conservation of calcareous ground water showed better perspectives for restoration of these vegetations than conservation of precipitation water.

Dankwoord

J. van Walsem wordt bedankt voor het verzamelen van de grondwatergegevens en de hulp bij het analyseren van de bodemparameters.

E.P.A.G. Schouwenberg, Ir. J.E.M. van Mierlo & Drs. D. van der Hoek
Landbouwniversiteit
Vakgroep Natuurbeheer
Postbus 8080
6700 DD Wageningen

R.S. de Groot &
P. Ketner

Klimaatstudies en de Vakgroep Natuurbeheer

In 1987 verzocht het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu Prof. Stortenbeker om een internationaal project uit te voeren, in samenwerking met vakgroepen van de Universiteit van Utrecht en van Amsterdam. Het doel was een inventarisatie te maken van de bestaande kennis over de mogelijke landschaps-ecologische effecten van klimaatveranderingen in Europa. Het uitgangspunt was daarbij: stel dat het klimaat verandert, wat zijn dan de meest gevoelige landschapsecologische processen en elementen? Aan het project namen ruim 70 wetenschappers uit 20, voornamelijk Europese, landen deel die bijdragen schreven over de gevoeligheid van een drietal grote ecosysteemcomplexen (rivieren, duinen en wetlands) en van 3 regio's: het Mediterrane gebied, de alpen en Noord-Scandinavië. In december 1989 werden de resultaten van dit project besproken op de European Conference on Landscape ecological Impact of Climatic Change (LICC) in Luntenen (Boer & De Groot, 1990).

Als vervolg op de LICC-conferentie is in januari 1991 een Werkgroep ingesteld waarin de organiserende instituten in Nederland en een aantal buitenlandse onderzoeksinstellingen deelnemen met het doel de samenwerking op het gebied van onderzoek van landschaps-ecologische effecten voort te zetten en te versterken. Het secretariaat van deze werkgroep wordt verzorgd door het Centrum voor Klimaatstudies in Wageningen. De Vakgroep Natuurbeheer heeft het initiatief genomen voor de instelling van dit Centrum, waarbij onder meer nauwe samenwerking met DLO-onderzoek nagestreefd wordt.